

ע"א 456/01

**בבית המשפט העליון
בירושלים**

תיאודור כ"ץ

קיבוץ מגל מיקוד 38845
ע"י ב"כ עו"ד אביגדור פלדמן ואח'
מסמטת בית השואבה 6 תל אביב
טלפון. 5608833-03 ; פקס. 5607176-03

המערער

נגד

1. **בן ציון פרידן**
2. **משה גרשוני**
3. **יעקב ארז**
4. **אמציה עמרמי**
5. **יעקב מרקוביץ**
6. **צבי בן משה**
7. **אברהם אמיר**
8. **מיכה ויתקון**

כולם ע"י ב"כ עוה"ד ארדינסט, בן נתן ושות'
מרח' נחמני 25 תל אביב 65794
טל. 6212500-03 פקס. 5250896-03

9. **אוניברסיטת חיפה**

ע"י ב"כ עוה"ד מ. פרימן ו/או עו"ד א. פרימן
מדרך הים 11, חיפה 34631
טלפון. 8386649-04, פקס. 8385014-04

המשיבים

סיכומים מטעם המשיבים 1 - 8

המשיבים 1 8 (להלן "המשיבים") מתכבדים להגיש את סיכומיהם בע"א 456/01, בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 14.2.01.

בית המשפט הנכבד מתבקש לדחות את הערעור על הסף ולחילופין לדחות את הערעור לגופו ולעיצומו וזאת מן הנימוקים המפורטים בסיכומים אלו. כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המערער בהוצאות ובשכ"ט עורך דין בצרוף מע"מ כדין.

ההדגשות בסיכומים אלו אינן במקור אלא אם כן נאמר אחרת.

I. מסכת העובדות

1. בחודש מרץ 1998 הוגשה על ידי המערער עבודה גמר (להלן "עבודת המאסטר" או "עבודת התזה") כמילוי חלק מהדרישות לקבלת התואר מוסמך מאת החוג להיסטוריה של המזרח התיכון, הפקולטה למדעי הרוח באוניברסיטת חיפה.

כותרתה של העבודה "יציאת הערבים מכפרים למרגלות הכרמל הדרומי ב-1948".

2. פרק ד' של עבודת המאסטר, שהוא למעשה הפרק העיקרי בה, עוסק ב"פרשת הכפר אל-טנטורה".

3. בפתיח לפרק ד' לעבודה כתב המערער את הדברים הבאים:

"התמונה הכללית, העולה מתוך יותר מ-20 עדויות שונות של פליטי טנטורה, הנמצאים כיום במקומות שונים וכן מתוך כמה וכמה עדויותיהם של יהודים, ממשותפי הקרב, היא שבליה שבין 22.5.1948 ל-23 ב', ובבוקר שלמחרתו, תקף גדוד 33 של חטיבת "אלכסנדרוני", בסיוע חסימה מצפון של מחלקה מן ה"גדוד הנייד" של חטיבת "כרמלי", את הכפר טנטורה. הכפר נכבש לאחר כמה שעות של חילופי אש, שהיו עקשניים ביותר בחלק מגזרות הקרב, אך בשעות הבוקר המוקדמות היה הכפר כולו בידי כוחות צה"ל, אשר, עפ"י עדויותיהם של יותר מ-20 מרואיינים מפליטי טנטורה וכן של מקצת מחיילי חטיבת "אלכסנדרוני", עסקו עוד, במשך שעות אחדות, במצוד קטלני אחר גברים בוגרים, על מנת להרגם, ראשית בכל מקום בו מצאום, בבתים, בחצרות ואף ברחובות, ולאחר מכן עשו זאת גם בצורה מרוכזת, בבית הקברות של הכפר.

סה"כ חללי הקרב היהודיים 14 במספר, כולל איש הפלי"ם (פלי"ם פלוגות ימיות הזרוע הימית של הפלמ"ח), שנפל מאשר כוחותינו. מבין אנשי טנטורה נפלו בקרב עצמו לא יותר מאשר 10 או 20 בלבד, אלא שבסופו של אותו היום היו בכפר לא מפחות מ-200 עד 250 גברים הרוגים, בנסיבות בהן היו אנשי הכפר נטולי נשק ונטולי מגן לחלוטין."

בהמשך אותו פרק בעמ' 89 קובע המערער נחרצות כי:

"בקרב על כיבוש הכפר נהרגו כ-20 גברים ולא יותר אך בקטל ההמוני שארע בכפר לאחר מכן נהרגו לא פחות מ-150 ואף 200 גברים".

4. כפי שיובהר להלן, הדברים האמורים אשר נכתבו כקביעה נחרצת, חד משמעית והחלטית הינם דברי כזב - עלילת דם שהעליל המערער על המשיבים בזדון, תוך שהוא פועל בשיתוף עם אחרים להגשמתה של תכלית פוליטית, בכסות של מחקר אקדמי.

5. פרסום הדברים הללו עורר בעקבותיו הדים רבים, ואף פרסומים נוספים באמצעי התקשורת השונים. בחלק ניכר מן הדיונים שנערכו בנושא השתתף המערער כ"אורח כבוד" והוא הודיע כי הוא ניצב איתן מאחורי הדברים שנכתבו על ידו. התגובה הציבורית להאשמות שהוטחו במשיבים על ידי המערער הייתה קשה ביותר, ובכתבה שפורסמה בעיתון "מעריב", בתאריך 21.1.2000 אף מצוטט פרופ' אסא כשר, ממחברי הקוד האתי של צה"ל, כמי שמכנה את "מבצעי הטבח", שבקימו הוא אינו מטיל ספק, כ"פושעי מלחמה".
6. בעקבות הדברים הללו, הגישו המשיבים, בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו, תביעת דיבה כנגד המערער.
7. סמוך לאחר הגשת כתב התביעה הגישו המשיבים, שהינם כאמור קשישים בסוף שנות השבעים ובשנות השמונים לחייהם, בקשה לנשיא בית המשפט המחוזי לשמיעת התיק באופן מהיר ומידי שלא על פי תור התיקים הרגילים, שכן רק בירור מהיר של התביעה יאפשר להם לסיים את המערכה לטיהור שמם, אשר הוכתם על ידי המערער, עוד בחייהם.
8. כבוד נשיא בית המשפט המחוזי, השופט גורן, נעתר לבקשת המשיבים, וקבע כי הבקשה תידון באופן מהיר שלא על פי תור התיקים הרגיל.
9. המערער מצידו הגיש בקשה לסילוק התביעה על הסף.
10. הבקשה שהגיש המערער לסילוק התביעה על הסף נדחתה על פי החלטת כבוד השופטת פלפל מיום 29.6.00, והמערער אף חויב בתשלום הוצאות. בהחלטתה קבעה כבוד השופטת פלפל כדלקמן:

"קביעה כי אנשי גדוד 33 נהגו כפושעי מלחמה והרגו אנשים חסרי מגן וחסרי נשק, במידה ואינה אמת, הינה פגיעה בהם, במשפחותיהם ובסביבתם הקרובה להם העבירו את מורשת הקרב של הגדוד כמורשת מפוארת של קרב קשה ומוצלח.

תמוהה בעיני ההסתמכות על עקרון חופש הביטוי עובדות המרכיבות אמת היסטורית אינם בגדר פרשנות, הם אינם בגדר חיווי דעה לא ניתן להצטעצע איתם. יש להציבם תחילה כתשתית עובדתית, ולאחר הצבת תשתית שאינה שנויה במחלוקת, אלא היא העלאה על הכתב [של הח"מ] אירועים נכונים שקרו בעבר, ניתן לכתוב לגביה כל פרשנות שהיא .. עובדות היסטוריות אינן עניין לחופש הביטוי" (ההדגשות אינן במקור הח"מ).

העתק החלטת כבוד השופטת פלפל רצ"ב **נספח א'** לסיכומים.

11. סמוך לאחר מתן ההחלטה ביקש המערער לצרף את אוניברסיטת חיפה, היא המשיבה 9, להליך והגיש כנגדה הודעה לצד שלישי.
12. בהמשך להחלטת כבוד הנשיא גורן קבעה כבוד השופטת פלפל את התיק לדיון דחוף, וכבר בחודש דצמבר 2000 נקבע התיק לשלב ההוכחות.

13. במסגרת התביעה התקיימו הליכי גילוי מסמכים ובמסגרתם הועברו לידי המשיבים רוב הקלטות של הראיונות שערך המערער. חלק מהקלטות לא הועברו לידי המשיבים, שכן המערער טען שאלה "אבדו" ואינן נמצאות עוד בידיו.
14. המשיבים טרחו ותמללו את הקלטות ואף תירגמו לעברית את אותן שיחות שהתקיימו במקור בערבית, וזאת באמצעות מתורגמנית מקצועית אשר שפת אמה ערבית.
15. **מהשוואת קלטות הראיונות שערך המערער עם מרואייניו עם הציטוטים המופיעים בעבודתו של המערער, התגלה לתדהמתם של המשיבים כי המערער עשה מעשה נוכחות של ממש, כי באופן שיטתי וזדוני סירס וסילף את הדברים שנאמרו לו על ידי מרואייניו, יהודים וערבים כאחד, וכי עבודתו האקדמית אינה אלא מארג צפוף של דברי מרמה, סילוף ושקר.**
16. בתאריך 13.12.00 החלה שמיעת מסכת הראיות בתיק דנא, כאשר תחילה התנהלה במשך יומיים חקירתו הנגדית של המערער.
17. לאחר שבחקירה נגדית נחשף קלונו של המערער ונחשפו הפערים הבלתי ניתנים לגישור ולהסבר בין ה"ציטוטים" השזורים ב"עבודתו האקדמית" לבין הדברים שנאמרו לו על ידי מרואייניו כפי שהם מופיעים בקלטות שנמסרו למשיבים במסגרת הליכי גילוי מסמכים, ניסה המערער לחלץ עצמו מן המבוכה בטענה כי מעולם לא אמר כי היה טבח בטנטורה וכי גם כעת הוא אומר כי לא היה טבח בטנטורה. כך מופיעים הדברים אות באות בפרוטוקול בית משפט קמא בעמוד 13:
- "אני מעולם בשום מקום לאף אחד לא אמרתי שהיה טבח
בטנטורה. גם כעת אני אומר שלא היה טבח בטנטורה".**
18. בכך חזר בו לחלוטין המערער, עוד במהלך חקירתו הנגדית בבית המשפט, מן הדברים שנכתבו על ידו בעבודת התזה שלו, כפי שצוטטו בסעיף 3 לעיל, ומקביעותיו הנחרצות והחד משמעיות בענין "ארוע הטבח" בטנטורה, וזאת לא לפני שהחלו נחשפים אחד לאחד ציטוטי הכזב השיטתיים והמגמתיים השזורים בעבודת התזה של המערער.
19. ביום 19.12.00 בשעה 18:00 הגיע המערער לפגישה שנקבעה במשרדי ב"כ המשיבים במטרה לסיים את התיק בפשרה. **המערער הגיע לפגישה בלוויית אישתו, בא כוחו, עו"ד אמציה אטלס, ומתמחה ממשרדו של עו"ד אטלס.** כן הגיעו לפגישה באי כוחה של המשיבה 9, אוניברסיטת חיפה, עו"ד מייק פרימן ועו"ד אורית פרימן, וארבעה מבין המשיבים, בן ציון פרידן, משה גרשוני, אמציה עמרמי ויעקב ארז.
20. בשלב הראשון התיישבו כל הצדדים בחדר ישיבות אחד, ולאחר שיחה קצרה התפצלו הצדדים לחדרים נפרדים. משלב זה ואילך ובמשך למעלה מארבע שעות החליפו ביניהם הצדדים טיוטות נוסחי מכתב התנצלות. בין הצדדים התנהל דיון על כל מילה ופסיק וטיוטת מכתב ההתנצלות עברה שינויים רבים. לאחר משא ומתן הגיעו הצדדים לנוסח מכתב התנצלות מוסכם אשר עליו חתם המערער. וזו לשונו של מכתב ההתנצלות:
- "בחודש מרס 1998 הגשתי עבודת גמר אשר מהווה חלק ממילוי הדרישות לתואר מוסמך בהיסטוריה של המזרח התיכון באוניברסיטת חיפה (להלן "עבודת הגמר")."**

בפרק העבודה העוסק בכפר טנטורה, נכתב על ידי, כי התמונה הכוללת העולה מתוך העדויות היא שחיילים מחטיבת אלכסנדרוני עסקו עוד במשך שעות אחדות לאחר סיום הקרב במצוד קטלני אחר גברים בוגרים על מנת להרגם, כאשר בסופו של היום היו בכפר לא פחות מ 200-250 גברים הרוגים בנסיבות בהן היו אנשי הכפר נטולי נשק ונטולי מגן לחלוטין.

ברצוני להבהיר כי לאחר ששבתני ובדקתי את הדברים ברור לי מעל לכל ספק כי אין כל יסוד לטענה כי בוצע בטנטורה הרג של אנשים, לאחר כניעת הכפר, על ידי לוחמי חטיבת אלכסנדרוני, או על ידי כוח אחר של הישוב העברי.

אני מבקש להבהיר כי גם הדברים שנכתבו על ידי הובנו ככל הנראה שלא כראוי, שכן לא התכוונתי לומר שהיה טבח בטנטורה וגם כיום אני אומר שלא היה טבח בטנטורה.

הנני מאמין לאנשי אלכסנדרוני אשר הכחישו את דבר הטבח מכל וכל, ואני חוזר בי מכל מסקנה משתמעת מהעבודה בדבר התרחשותו של הטבח או בדבר הרג של אנשים חסרי נשק וחסרי מגן.

לאור האמור לעיל, הנני מוצא לנכון להביע התנצלותי הכנה בפני לוחמי החטיבה, בפני משפחותיהם ובפני משפחות חללי החטיבה בכך שניתלו בהם האשמות שווא מסוג זה.

הודעתי זו תפורסם בעיתונות בגודל ובמיקום הולם".

21. המערער חתם על הודעת ההתנצלות בגמירות ובצלילות דעת, מרצונו החופשי, כאשר הוא מלווה כל העת בעורך דינו אשר גם חתם בה בעת על הסכם הפשרה ועל הבקשה המוסכמת שהוגשה לבית משפט קמא ליתן להסכם תוקף של פסק דין.

22. הבקשה המוסכמת למתן תוקף של פסק דין להסכם הפשרה, אליה צורף מכתב התנצלות עליו חתם המערער, הוגשה לאישור בית משפט קמא למחרת היום, בתאריך 20.12.00. בהמשך אותו יום הוגשו לבית המשפט הודעות התפטרות מן הייצוג של עורכי דינו של המערער, תחילה, של ארבעת עורכי הדין שלא נכחו במעמד חתימת הסכם הפשרה, ואחר כך, של עורך הדין אמציה אטלס, אשר כאמור ייצג את המערער באותו מעמד.

23. בבוקר יום ה - 21.12.00 נכנסה כבוד השופטת פלפל לאולמה, הודיעה כי נתנה תוקף של פסק דין להסכם הפשרה בהתאם לבקשה המוסכמת שהוגשה על ידי הצדדים ובירכה על המוגמר. יודגש כי באותו שלב לא עמדה בפני בית משפט קמא כל בקשה ערוכה בכתב או בע"פ לביטול פסק הדין או לביטול הסכם הפשרה, אשר נחתם כ 36 שעות קודם לכן.

24. טענתו של המערער כי "כבר בשלב זה צריך היה להיות ברור לבית המשפט כי הסכם הפשרה נגוע באי בהירות וכי כל עורכי הדין של המערער התפטרו" וכי "מן הראוי היה שבית המשפט קמא יברר את הדברים בטרם יאשר את הסכם הפשרה", הינה חסרת שחר וחסרת בסיס. **בית המשפט קמא פעל על פי בקשה מוסכמת של הצדדים שהיתה מונחת לפניו מבלי שנלוותה לבקשה כל הסתייגות שהיא, אשר הצריכה בירור כלשהו בטרם מתן פסק דין, ומבלי שהוגשה כל בקשה אחרת.**
25. בשלב זה, ביקש ב"כ של המערער, עו"ד אמציה אטלס, שהתפטר מן הייצוג ביום 20.12.00, לקרוא לעו"ד פלדמן שנמצא מחוץ לאולם, שאף הוא התפטר מן הייצוג ביום 20.12.00, שכן ברצונו למסור הודעה לבית המשפט. עו"ד פלדמן נכנס לאולם בית המשפט ובקש מבית המשפט הנכבד הפסקה בת 10 דקות.
26. בתום ההפסקה ביקש המערער מבית משפט קמא לבטל את פסק הדין ולאפשר לו לחזור בו מהסכם הפשרה שנחתם ביום 19.12.00, לפיו התחייב לפרסם בשני עיתונים את מכתב ההתנצלות עליו חתם.
27. בטיעונים ששטח המערער בפני בית משפט קמא, חלקם מפיו שלו וחלקם מפי עו"ד פלדמן, לא הצביע המערער על כל עילה המוכרת על פי דין לביטול הסכם או לביטול פסק דין שניתן בהסכמה וכל שידע לומר היה כי על מכתב ההתנצלות "חתם ברגע של חולשת הדעת".
28. לעניין הנסיבות אשר לשיטת המערער מצדיקות הענות לבקשתו לביטול הסכם הפשרה וביטול פסק הדין, ולעניין נסיבות "חרטתו" לא צרף המערער כל תצהיר כמתחייב.
29. **לשאלת כבוד השופטת פלפל, אישר המערער כי היה מלווה כל העת בעו"ד אמציה אטלס אשר מייצגו מאז החלו ההליכים המשפטיים בתיק.**
30. בשלב זה, ולאחר ששמע את טיעוני הצדדים, קבע בית משפט קמא כי החלטתו בבקשה לביטול פסק הדין שניתן בהסכמה תינתן בצהריי אותו יום.
31. בהחלטתו מיום 21.12.00 דחה בית המשפט קמא את בקשתו של המערער לביטול פסק הדין, וזאת מן הטעמים המפורטים בהחלטת בית משפט קמא. מהחלטת בית המשפט קמא ניכרת בברור עמדתו של בית המשפט קמא באשר למידת תום ליבו של המערער.
32. בעקבות הדברים החמורים שנתבררו במהלך חקירתו הנגדית של המערער, נשלח מטעם המשיבים בתאריך 26.12.2000 מכתב לרקטור אוניברסיטת חיפה ולראשי אורגנים רלוונטיים אחרים באוניברסיטת חיפה, ובו פורטו כזביו וסילופיו של המערער בעבודת התזה שלו, כפי שנחשפו בבית המשפט.
- עותק מן המכתב האמור, ללא נספחיו, צורף לבקשה לסילוק הערעור על הסף, ולנוחות בית המשפט הוא מצורף שוב כנספח ב' לסיכומים.
33. בעקבות הממצאים החמורים שנחשפו, כפי שפורטו במכתב כאמור, הוקמו על ידי רקטור אוניברסיטת חיפה שתי ועדות: האחת, לבדיקת אי ההתאמות בין הדברים שנאמרו למערער על ידי מרואייניו, כפי שהם מופיעים בקלטות הראיינות, לבין הציטוטים השזורים בעבודתו, והאחרת, לבדיקת נוהלי הענקת תארים מתקדמים (M.A. ודוקטורט) באוניברסיטת חיפה בכלל, ובמקרהו של המערער בפרט.

34. להשלמת התמונה יצויין עוד כי ביום 15.2.01 הגישו המשיבים בקשה לסילוק הערעור על הסף. טרם ניתנה החלטה בבקשה זו.

II. פרסום מכתב ההתנצלות

35. חשוב להדגיש את אשר מנסה להבליע ערעורו של המערער - המערער **כבר חתם על מכתב ההתנצלות אשר נוסחו הובא לעיל, ואשר על פיו חוזר בו המערער לחלוטין מטענותיו בעניין הרג אנשים לאחר כניעת הכפר ובו הוא קובע חד משמעית כי ברור לו כי אין יסוד לטענה האמורה.**

36. במכתב אשר נחתם על ידו, הביע המערער את התנצלותו בפני לוחמי חטיבת אלכסנדרוני, בפני משפחותיהם ובפני חללי החטיבה על האשמות השווא שניתלו בהם.

37. מכיוון שמכתב ההתנצלות **האמור נחתם על ידי המערער ונמסר למשיבים, הרי עניינו של הערעור אינו אכיפת הסכם המחייב את המערער לחתום על מכתב התנצלות אלא אכיפת המערער לקיום חיובו החוזי לפרסם את מכתב ההתנצלות עליו חתם זה מכבר בדעה צלולה מתוך רצון חופשי, כשהוא מלווה בעורך דינו.**

38. יתר על כן המערער רואה עצמו חופשי לבחור היכן יפורסם מכתב ההתנצלות עליו חתם והיכן ימנע פרסומו, שכן בעוד הוא עומד בסרובו לפרסום מכתב ההתנצלות שנחתם על ידו בעיתונים "מעריב" ו"הארץ" (על פני חצי עמוד) כפי שהתחייב לעשות, התיר המערער לפרסם את מכתב ההתנצלות החתום על ידו באתר האינטרנט אשר סוקר את הפרשה כולה*.

39. הואיל ואין מדובר באכיפת התחייבות לחתימה על מכתב התנצלות, שהרי מכתב ההתנצלות כבר נחתם על ידי המערער, אלא באכיפת התחייבות לפרסום מכתב ההתנצלות החתום, אין להבין כיצד מנסה המערער ללמוד גזירה שווה לכאן מפסקי הדין המצוטטים על ידו אשר עניינם אכיפת חוזה לביצוע "שירות אישי".

III. כתב הערעור, ככל שהוא מתייחס לפסק הדין שניתן בהסכמה, אינו מציג כל עילת ערעור המוכרת בדין

40. המערער אינו מבחין בערעורו בין פסק דינה של כבוד השופטת פלפל, אשר ניתן בבוקר יום ה-21.12.2000 בלשכתה של השופטת, על פי בקשה מוסכמת של הצדדים (להלן "פסק הדין"), לבין החלטתה של כבוד השופטת פלפל, אשר ניתנה בצהריי אותו יום, שלא לבטל את פסק הדין (להלן "ההחלטה האחרת" או "ההחלטה"). בהחלטה האחרת דחתה כבוד השופטת פלפל את בקשתו של המערער לבטל את פסק הדין שניתן בבוקר אותו יום.

41. כנגד פסק הדין שניתן על ידי כבוד השופטת פלפל עוד בלשכתה, לא יכולה להיות למערער כל טרזוניה, שכן פסק הדין ניתן מכח בקשה מוסכמת עליה חתם ב"כ המערער (כאשר המערער עצמו חתם על מכתב ההתנצלות הנספח לבקשה).

42 . טענתו היחידה של המשיב כנגד פסק הדין, אשר אף היא מושמעת בחצי פה ובשפה רפה, הינה כי "מן הראוי היה שבית המשפט יברר את הדברים בטרם יאשר את הסכם הפשרה". **טענה זו הינה חסרת שחר ואין לה כל בסיס בדין. בתי המשפט מאשרים הסכמי פשרה המוגשים על פי בקשות מוסכמות, ונותנים להם תוקף של פסק דין, מעשה יום ביומו, מבלי לזמן את הצדדים ומבלי "לברר" עימם דבר כלשהו. עסקינן בהליך אזרחי ולא בעסקת טיעון הנעשית בהליך פלילי.**

43 . טענה דומה הועלתה בפרשת (*Petty v. Timken Corp.*, 849 F2d. 130 (4th Cir. 1988)). (להלן "**פרשת Petty v. Timken Corp.**") פרשה זו, עניינה בהסכם פשרה אשר נכרת בין המערער, אשר הועסק כמאבטח אצל המשיבה, לבין המשיבה במסגרת תביעה אזרחית שהגיש המערער כנגד המשיבה. בהסכם הפשרה, נקבע כי המערער יקבל סכום כסף בתמורה לדחיית התביעה שהגיש כנגד המשיבה. מיד לאחר חתימת ההסכם, התעוררו בליבו של המערער ספקות בקשר לפשרה שהושגה. המערער סירב לבצע את חלקו בהסכם הפשרה, ולכן הגישה המשיבה עתירה לבימ"ש, בה דרשה את אכיפת הסכם הפשרה. עתירתה נתקבלה. כנגד החלטה זו הוגש הערעור. המערער טען, בין היתר, בפני ערכאת הערעור, כי שגתה הערכאה שאישרה את הסכם הפשרה, בכך שלא זימנה את הצדדים לדיון עובר לאישור ההסכם. על כך השיב בימ"ש (בע' 132):

settlement agreement and to enter judgment based on an agreement without a plenary hearing. Millner v. Norfolk & W.

[**אסמכתא 1**]

44 . לבית המשפט סמכות טבועה לתת תוקף של פסק דין להסכמי פשרה אשר מוגשים בהסכמה, ובתי המשפט עושים זאת, מדי יום, כדבר שבשגרה מבלי לזמן את הצדדים ומבלי לשמוע אותם. מדובר בפרקטיקה הנהוגה בהליכים אזרחיים מימים ימימה, ואין כל בסיס לטענה כי אין היא ראויה.

45 . שוב ייזכר כי במהלך היממה וחצי שחלפה, משעה שנחתם הסכם הפשרה ביום 19.12.2000 בשעות הערב, ועד לשעה שבה אושר פסק הדין (ביום 21.12.2000 בשעות הבוקר), לא הוגשה על ידי המערער כל בקשה לבית המשפט להתיר לו לחזור בו מהסכם הפשרה או להימנע ממתן פסק דין.

46 . מכאן, שלעניין פסק הדין עצמו, המשיב אינו מציג כל עילת ערעור המוכרת בדין.

47 . אפילו היתה בפי המערער טענה שעניינה "פגם ברצון" אשר יש בה כדי להצדיק את ביטול ההסכם, כגון עושק, כפייה, הטעייה וכיו"ב (ואין ולא יכולה להיות בפיו טענה כזאת) הרי הדרך הפרוצדורלית הנכונה מבחינתו היתה להגיש תובענה נפרדת לביטול הסכם הפשרה, ולא להגיש ערעור על פסק הדין. וכך קובע כבוד השופט ד. לוי ב"ע"א 151/87 **ארצי חברה להשקעות בע"מ נ' רחמני**, פ"ד מג(3) 489, בעמוד 499:

" הכרח לו לבעל דין להגיש תביעה חדשה אם ברצונו לבטל את פסק הדין מחמת פגם בהסכם. כדברי השופט בך, בע"א 108/83 גולדשטיין ואח' נ' מדינת ישראל ואח', פ"ד לט(1) 780, 784: "הלכה פסוקה היא מלפני בית משפט זה... כי בעל דין הרוצה לבטל פסק דין שניתן בהסכמה מחמת פגם בהסכם שהוא בשורשו של פסק הדין עליו להגיש תובענה משלו על כך"... העולה מן האמור עד כה, שכל עוד לא בוטל פסק הדין, בעקבות תביעות מיוחדות בענין זה, הרי הוא שריר וקיים, ומה שחשוב

מזה: "כל עוד קיים פסק הדין, אין כוחו נופל מכוחו של פסק דין אחר"
(זוסמן בספרו הנ"ל, עמ' 504).

[אסמכתא 2]

IV. החלטתה של כבוד השופטת פלפל שלא לבטל את פסק הדין שניתן על פי הבקשה המוסכמת הינה "החלטה אחרת" ולא "פסק דין".

48. כפי שהובהר להלן, בבוקרו של יום ה- 21.12.2000 היתה מונחת בלשכתה של כבוד השופטת פלפל בקשה מוסכמת למתן תוקף של פסק דין להסכם הפשרה שהושג בין הצדדים. **השופטת הנכבדה נתנה פסק דין כמבוקש עוד בלשכתה ואחר כך נכנסה לאולם, השמיעה את פסק דינה לצדדים ונפנתה לדון בתיק אחר.**

49. לעניין זה מופנה בית המשפט גם להחלטת כבוד השופטת פלפל מיום 8.1.2001 בבקשה לעיכוב ביצוע, שם קובעת כבוד השופטת כי אמירתו של המערער בבקשתו אינה נכונה עובדתית שכן "הסכם הפשרה אושר לפני כניסת בית המשפט לאולם".

החלטת כבוד השופטת פלפל מיום 8.1.2001 בעניין עיכוב הביצוע רצ"ב **נספח ג'** לסיכומים.

50. **לאחר** שפסק הדין הושמע לצדדים, ביקש המערער באמצעות בא כוחו הפסקה של מספר דקות, ובסיומה ביקש מבית המשפט **בעל פה** לבטל את פסק הדין. בצהריי אותו יום ניתנה החלטתה של כבוד השופטת פלפל הדוחה את הבקשה לביטול פסק הדין (להלן "ההחלטה").

51. **הלכה היא כי החלטה אשר ניתנת בתיק לאחר מתן פסק דין, ובכלל זאת החלטה שלא לבטל את פסק הדין הינה "החלטה אחרת", אשר אינה מהווה חלק מפסק הדין.** יפים לעניין זה הדברים האמורים בבש"א 93/89 **ליאוניד מנדליכט נ' מעבדות טריבונל (ישראל) בע"מ**, פ"ד מג(1) 524 (להלן "עניין ליאוניד מנדליכט"), עמ' 526:

"אין גם חולק שהחלטת בית המשפט המחוזי הדוחה את בקשת הביטול היא החלטה הניתנת לאחר מתן פסק הדין וככזו הינה "החלטה אחרת"."

[אסמכתא 3]

[ראה/י לעניין זה גם רע"א 2072/99 **דוד נחום נ' בנק מרכינתל דיסקונט בע"מ**, דינים עליון, כרד נו, 553 (להלן "עניין דוד נחום"), עמ' 2 לפסק הדין [אסמכתא 4]; ד"ר י. זוסמן, **סדר הדין האזרחי** (מהדורה שביעית), עמ' 745, 769 - 770].

52. על החלטה אחרת כאמור לא מוקנית זכות ערעור, **והמבקש לתקוף החלטה כאמור חייב לעתור לבית המשפט של ערעור בבקשה ליתן לו רשות ערעור**, וזאת במסגרת המועדים הקבועים בדין.

[ראה/י לעניין זה עניין ליאוניד מנדליכט, עמ' 526 ועניין דוד נחום, עמ' 2 לפסק הדין].

53. המועד הקבוע להגשת בקשת רשות ערעור על "החלטה אחרת" של בית המשפט המחוזי הינו 30 יום, ואלה הסתיימו בתאריך 21.1.2001.

54. מכיוון שהמערער הגיש ערעור שלא כדין, ולא בקשת רשות ערעור כמתחייב, הרי שדינו של ערעורו סילוק על הסף. יפים לעניין זה הדברים האמורים בע"א 8148/98 דוד קנטור נ' חבצלת מוסדות תרבות וחינוך של השומר הצעיר, דינים עליון, כרך נז' 319, עמ' 5 לפסק הדין:

" אין בתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד - 1984, הוראה המסמיכה את בית המשפט לראות בערעור שהוגש בטעות כבקשת רשות ערעור (להבדיל מן המקרה ההפוך - ראה תקנה 410 לתקנות הנ"ל), ומכל מקום ערעורם של המשיבים הוגש לאחר שחלף המועד להגשת בקשת רשות הערעור על החלטה.

בנסיבות אלו, איני רואה מנוס מלמחוק את הערעור."

[אסמכתא 5]

55. הלכה היא כי תקנה 411 לתקנות סדר הדין מאפשרת לכלול במסגרת ערעור על פסק דין גם ערעור על כל החלטה אחרת שקדמה לפסק הדין, אולם התקנה אינה חלה על החלטה אחרת אשר ניתנה לאחר מתן פסק הדין. יפים לעניין זה הדברים האמורים בבש"א 7697/95 אבנר איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ נ' אליהו חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מט (5) 78, 81, 82:

"תקנה 411 לתקנות סדר הדין האזרחי אינה מסדירה הגשת ערעור על החלטות הניתנות לאחר פסק דין. בספרו של ד"ר י. זוסמן, סדרי הדין האזרחי, מהד' שביעית, 1995, בעמ' 755, נאמר: "אך משתגיע שעתו של ערעור על פסק הדין, יוכל בעל דין המערער עליו, מכוח תקנה 411 להשיג עם על כל החלטה אחרת שקדמה לו, ולא יהא זקוק לרשות לכך".

[אסמכתא 6]

[ראה/י לעניין זה גם ד"ר י' זוסמן, עמ' 755, 767; א' גורן, סוגיות בסדר דין אזרחי (מהדורה ששית), עמ' 490].

56. בהתאם הוגשה על ידי המשיבים בקשה לסילוק הערעור על הסף. אולם טרם ניתנה החלטה בבקשה.

V. טענותיו של המערער

באשר לסופיות פסק הדין

57. גם טענותיו של המערער בעניין סופיות פסק הדין שניתן על ידי כבוד השופטת פלפל הינן תמוהות.

58. השופטת הנכבדה חתמה על פסק הדין המאשר את הסכם הפשרה ואחר כך נכנסה לאולם והשמיעה את פסק דינה, כל זאת טרם שנשמעה מצד המערער בקשה כלשהי לבטל את פסק הדין ולאפשר לו לחזור בו מהסכם הפשרה. גם כאשר ביקש המערער לבטל את פסק הדין, לא היתה בפיו כל טענה הראויה להישמע. המערער מנסה לכרוך יחדיו את פסק הדין שניתן על ידי כבוד השופטת פלפל בבוקרו של יום 21.12.00 בלשכתה ואת החלטתה שלא לבטל את פסק הדין, אשר ניתן בצהרי אותו יום, משל היו שניהם חלק מפסק דין אחד, בעל תחתית כפולה, אשר ניתן לסירוגין במהלך אותו יום. ולא היא.

59. ייזכר כי הסכם הפשרה נחתם ביום שלישי ה' 19.12.00 ואילו פסה"ד המאשר את הסכם הפשרה נחתם על ידי בית משפט קמא בלשכתו ביום 21.12.00 והוקרא בסמוך לאחר מכן, כאשר בין לבין לא הוגשה על ידי המערער כל בקשה לבית משפט קמא למעט הבקשה המוסכמת ליתן להסכם הפשרה תוקף של פסק דין. לאחר הקראת פסק הדין נשמעה לראשונה בקשת המערער לביטול פסק הדין והחלטת בית המשפט בעניין זה ניתנה מספר שעות לאחר מכן.
60. אם אכן היה שמץ של אמת בטענתו של המערער (אשר ממילא אין לייחס לה כל משקל), כי מייד לאחר שחתם על הסכם הפשרה התחרט וניחם בו על מעשהו, לא ברור מדוע לא נוצלה על ידו יממה וחצי על מנת להגיש בקשה מתאימה לבית משפט קמא.
61. ממילא, משהשמיע בית משפט קמא את פסק דינו לצדדים, אין כל בסיס לטענה "כי לא קם מכיסאו" וכי היה עליו להתייחס אל פסק הדין שנחתם והושמע כאילו לא ניתן.
62. השאלה מתי קם בית המשפט ממושבו כלל אינה רלוונטית בהקשר הנדון, והיא התעוררה בפסיקה בעיקר בהקשרים של טעות סופר בפסק הדין וסמכות בית המשפט לתקנה על אתר.
63. כאן לא הועלתה כל טענה שעניינה טעות בפסק הדין והשאלה מתי קם בית המשפט מכיסאו כלל אינה מתעוררת.

חזרה מהסכמה של המערער

64. המערער טוען כי על בימ"ש לאפשר לו לחזור בו מן ההסכם עליו חתם עם המשיבים, אשר לדבריו "עומד בניגוד לאמונתו הפנימית". יוזכר כי החיוב ממנו מבקש המערער פטור אינו חיובו לחתום על מכתב ההתנצלות, שכן זה כבר נחתם על ידי המערער ונמסר למשיבים. המערער מבקש פטור מפרסום מכתב ההתנצלות החתום. כיצד עומד החיוב לפרסם בשני עיתונים מכתב שכבר נחתם ואף פורסם, "בניגוד לאמונה פנימית" של המערער, לא נדע, אלא אם כן יורחב המונח "אמונה פנימית" אל מעבר למשמעותו המקובלת והטבעית.
65. המערער אינו מעגן טענה זו בהלכה משפטית כלשהי, ולא בכדי. חרטה או ספקות אשר נתעוררו בליבו של צד להסכם, בנוגע להסכם הפשרה, אינן מהוות, כשלעצמן, סיבה מספקת לאפשר ביטול הסכם פשרה, אשר קיבל תוקף של פסק דין, וודאי שאין בהן כדי להקים עילת ערעור.
66. טענה דומה הועלתה ונדחתה בפרשת **Petty v. Timken Corp.** מיד לאחר חתימת ההסכם, התעוררו בליבו של המערער ספקות בקשר לפשרה שהושגה. בימ"ש, בדחותו את הערעור קבע, כי ספקות באשר לפשרה שהושגה, אינם הופכים, כשלעצמם, את הסכם הפשרה ללא צודק, ולכן יש לאוכפו. ובלשונו של בימ"ש (בע' 133):

"At most, Petty [the appellants] appears to have had second thought about the level of his recovery. That does not, however, establish unfairness or justify setting aside an otherwise valid agreement"

67. המערער מפנה את בית המשפט הנכבד לסוגיות משפטיות נוספות, אשר אינן רלבנטיות למקרה דנא.
68. המערער טוען, כי שגה בימ"ש קמא באשרו את הסכם הפרשה, "לנוכח נורות האזהרה של התפטרות עורכי הדין שצריכות היו להידלק בלשכתו של בית המשפט קמא". גם לטענה זו אין כל בסיס.
69. המערער חתם על מכתב ההתנצלות בנוכחות עורך דינו (עוה"ד אמציה אטלס) אשר ליווה אותו מתחילת ההליכים. עוה"ד אמציה אטלס הוא אשר חתום על כתב ההגנה של המערער והוא אשר הגיש מטעמו בקשה לסילוק התביעה על הסף.
70. בע"ע 309/99 אלי רוזנצוויג נ' אל על נתיבי אויר לישראל (טרם פורסם), לאחר שהורשע המערער, שהועסק ככלכל אצל המשיבה, בעבירות של הטרדה מינית, נערך דיון בפני ועדת המשמעת של המשיבה. בשלב הטיעונים לעונש, הגיעו המערער והמשיבה להסכם פשרה, במסגרתו יפרוש המערער מרצון מהחברה, בתמורה לתשלום פיצויי פיטורין מוגדלים. מאוחר יותר, ניסה המערער להתנער מהסכם הפרשה, בהמרצת פתיחה אשר הגיש לבי"ד האזורי לעבודה, ובקשתו נדחתה. המערער הגיש ערעור לבי"ד הארצי לעבודה, בו טען בין היתר כי התקשר בהסכם הפרשה עקב כפייה, שנבעה ממידע לא נכון שנמסר לו ע"י באת כוחו. על טענה זו השיב הנשיא אדלר (בפיסקה 8 לפסק דינו):

"המערער היה מיוצג במהלך כל דיוני ועדת המשמעת, לרבות בעת המשא ומתן שהוביל לכריתת ההסכם בינו לבין חברת אל על. נדגיש, כי החלפת בא כוח או קבלת ייעוץ משפטי נוסף אינה עילה לביטול ההסכם הפרשה".

[אסמכתא 7]

71. טענה דומה הועלתה ע"י המערער בפרשת **Petty v. Timken Corp.** באותה פרשה טען המערער, כי יש לבטל את פסק הדין מכיוון שקיבל ייעוץ מטעה מעורך דינו. בימ"ש דחה טענה זו מכל וכל, וקבע (בע' 133):

either directly or indirectly through the duly authorized actions of his attorney, the integrity of the settlement cannot be attacked on the basis of inadequate representation by the litigant's attorney. In such cases, any remaining dispute is purely between the party and his attorney"

72. המערער מנסה ללמוד מפרשת ע"א 425/88 פטר חיים נ' פקיד השומה עכו נהריה פ"ד מה(5), 569, גזירה שווה לענייננו. אולם גם כאן אין המשל דומה לנמשל.

בפרשת הנזכרת, התגלעה מחלוקת בין המערער לפקיד השומה באשר לדוחותיו השנתיים של המערער. לאחר מו"מ, הגיעו הצדדים להסדר פשרה והגישו אותו לבימ"ש. בפתח הדיון בבימ"ש, לפני אישור ההסכם בפסק דין, הביע המערער את רצונו לסגת מהסכם הפרשה, ובימ"ש סירב לבקשתו. ערכאת הערעור, נעתרה לבקשת המערער וביטלה את ההסכם הפרשה.

73. פרשת פטר חיים הנ"ל אינה דומה לעניין הנדון כאן. ראשית יאמר כי שם דובר בהליך שנוהל בין אזרח לרשות שלטונית כאשר טענת המערער שם היתה כי התברר לו כי הוטעה על ידי מפקח המס

שניהל עימו משא ומתן, כי חובו על פי הסכם הפשרה יעמוד על סך הגדול פי כמה וכמה מן הסכום שהוצג בפניו על ידי מפקח המס הנ"ל וכי לא יוכל לעמוד בהסכם הפשרה עליו חתם עם שלטונות המס. שנית, בפרשת פטר חיים ביקש המערער לחזור בו מן ההסכמה טרם שאושר הסכם הפשרה בפסק-דין, ואילו במקרה דנן, העלה המערער טענותיו לאחר אישור ההסכם בפסק דין. ושלישית, בימ"ש בהכרעתו בפרשת פטר חיים סמך ידיו על הלכה קודמת, ע"א 116/82 עמיקם לבנת ואח' נ' יצחק טולידאנו ואח', פ"ד ל"ט(2) 729, שם נקבע על ידי בית המשפט כי (בעמ' 732):

" מכיר החוק גם בעילה לבטולו של הסכם שאושר, המעוגנת בשינוי מהותי בנסיבות. יודגש בפתח הדברים שאין המדובר בשינוי קל ערך או שיגרתו שהרי אחרת לא יתמו התדייניות ולא יהיה אמון בהסכמים הנכרתים בין מתדיינים המבקשים אשורו של בית המשפט להסכמתם."

[אסמכתא 8]

74. במקרה דנן, לא הצביע המערער על שינוי נסיבות כלשהו, אשר הוביל אותו לבקש את ביטולו של פסק הדין, למעט "הרהורי חרטה" אשר נתעוררו בליבו ואשר בגינם הוא מבקש שלא לקיים את חיובו ושלא לפרסם את מכתב ההתנצלות עליו חתם.

75. ספק רב אם יש להתייחס באמון לגרסתו של המערער באשר ל"הרהורי חרטה" שתקפו אותו אולם אלה ממילא אינם מקימים עילה מוכרת בדין לביטולם של הסכמים.

.VI סיכום

76. לאור כל האמור מתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את הערעור על הסף ולעיצומו. כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המערער בהוצאות ובשכר טרחת עורך דין בצירוף מע"מ כדין.

ג'ורא ארדינסט, עו"ד
ב"כ המשיבים

נערך ונחתם היום, ח' ניסן תשס"א
01 אפריל 2001.